



Kemin matka Fisu-verkostoon

Koonnut Fisu-palvelukeskuksesta

Venla Riekkinen (Suomen ympäristökeskus)

ja Okariina Rauta (Motiva)

7.3.2025

Agenda 7.3. klo 9-11

- Itsearviointin purku
- Lisää tietoa tiekarttojen laadinnasta
- Keskustelua Kemin toiveista ja suunnitelmista
 - Mikä Kemissä on tärkeintä/ajankohtaista edistää
 - Mitä Fisun verkostolta toivotaan
- Miten tästä eteenpäin
 - Missä vielä kaivataan tukea, mitä lähdette työstämään



Itsearviointin purku

Mitä ajatuksia arviointi herätti?

Missä menee parhaiten? Yllättikö jokin?

Missä on eniten kehitystarpeita?

**Mihin haluaisitte seuraavaksi keskittyä ja lähteä
Fisu-verkoston avulla työstämään?**

Tiedoksi muiden Fisu-kuntien arvioinnit

Ensihuomioita itsearvioinnista

Arvioinnin osa-alue	Arvio
Johtajuus ja sitoutuminen	3
Strateginen ohjaus	3
Seuranta- ja raportointikäytännöt	3
Poikkihallinnollisuus	3
Organisaatio ja rakenteet	3
Tulosohjaus	
Talousohjaus	3
Konsernijohtaminen	3
Verkostot ja kumppanuudet	3
Päätöksenteko	3
Kunta vähähiilisenä toimintaympäristönä	2

- **Hyvin paljon kaikenlaista on jo tehty, hienoa!**
- Vihreä Kemi ja ympäristösertifikaatti tuntuvat ohjaavan varsin poikkileikkaavasti, ja edellyttävät jatkuvaa parantamista
- Etenkin energia- ja ilmasto/päästövähennyspuoli vaikuttaa olevan hyvin hanskassa
- Päästöjen ja energian kehitystä seurantaan; mm. KETS, Syken päästölaskenta, CO2 raportti ja Kulma-laskennat; myös laajemmin vuosikellon ja ISO auditointien kautta.
- Henkilöstöä, alueen yrityksiäkin tuettu, jonkun verran asukkaitakin, onko tässä vielä kehityksen paikkaa?
- Onko resurssiviisauden jätteettömyys ja kestävä kulutus –teemoihin ehditty paneutua yhtä perusteellisesti kuin ilmasto- ja energia-asioihin?
- Onko työhön varattu riittävät resurssit? Onko työ jalkautunut poikkileikkaavasti toimialoille?
- **Miten saisimme FisU-verkostossa autettua Kemiä kohti nelosia? 😊**



Muut kunnat arvioineet nykytilaa muun muassa Reetta-hankkeessa

Reetta = Resurssiviisaiden kuntien talous-
ja ilmastojohtamisen kytkentä, 2021-2022

[Hankkeen välituloskooste \(pdf\)](#)

Talous- ja ilmastojohtamisen nykytilan arviointi

Nykytilan arviointimallin avulla kunta voi tarkastella omia talousjohtamisen prosessejaan. Arviointi auttaa tunnistamaan, miten ilmastotavoitteiden edistämistä voisi vahvistaa talouden suunnittelussa, seurannassa ja hankintojen johtamisessa.

Arviointi tarkastelee talous- ja ilmastojohtamisen kytkennän neljää kulmakiveä ja niiden osa-alueita. Voit tutustua osa-alueisiin tarkemmin sivuilla 7–12. Kuhunkin osa-alueeseen on esitetty hyviä käytäntöjä, jotka auttavat tunnistamaan, onko ilmastotoimia edistäviä toimintatapoja tuotu osaksi talousjohtamisen prosesseja teidän kunnassanne.

Seuraavilta sivuilta voit tutustua, millaisia huomioita Resurssiviisaiden kuntien talous- ja ilmastojohtaminen (REETTA) -hankkeen kuntien nykytilan arviointi tuotti.

Arvioinnin hyötyjä kunnalle

- Kasvanut ymmärrys talousjohtamisen ja ilmastotyön yhteen kytkemisestä
- Sisäisen vuoropuhelun vahvistaminen
- Kehityskohteiden tunnistaminen
- Mahdollisuus reagoida ja suunnitella kehittämistoimenpiteitä

Kolme askelta arvioinnin toteuttamiseen

1. Kokoa arviointitiimi

Arviointiin kannattaa osallistua poikkihallinnollisesti sekä kunnan ilmastotyön että taloushallinnon väkeä. Mukaan voi kutsua myös toimialojen toiminnan ja talouden suunnittelusta tai hankinnoista vastaavia.

2. Osa-alueiden läpikäynti

Haastatelkaa arviointiin tarvittavia henkilöitä kuntaorganisaatiossa, tai järjestäkää työpaja tai keskustelutilaisuuksia. Käykää arviointimallin kysymyksiä läpi osa-alue kerrallaan ja kirjatkaa huomiot ylös.

3. Yhteenveto

Koostakaa arvioinnin päätteeksi yhteen, mitkä olivat tärkeimmät tunnistetut vahvuudet ja kehityskohdat. Suunnitelkaa, miten kehityskohtiin reagoidaan. Esitelkää tulokset tarvittaville tahoille.



Arvioinnit REETTA-hankkeessa

REETTA-hankkeessa kuusi kuntaa arvioi omaa talous- ja ilmastojohtamisen kytkennän nykytilaa. Arvioinnin avulla kunnat tunnistivat omia hyviä käytäntöjä ja kehityskohtia. Nykytilan arviointi tuki sisäistä vuoropuhelua ja yhteisymmärryksen lisäämistä eri toimialojen välillä.

Kaksi kuntaesimerkkiä nykytilan arvioinnin opeista

Li

lissä nykytilan arvioinnissa nousi esiin, että kestävä kehityksen huomioimista hankinnoissa pitää vielä kehittää. Ilmastovaikutuksia on kunnan strategisten resurssiviisaustavoitteiden myötä huomioitu entistä enemmän hankinnoissa ja ilmastotavoitteista on viestitty markkinavuoropuheluissa, mutta toiminta voisi olla systemaattisempaa.

Toiseksi merkittäväksi kehityskohdaksi nousi ilmastotoimenpiteiden vaikuttavuuden seuranta ja läpinäkyvyys. REETTA-hankkeen pilotissa kunta kehittääkin talousarvioon nostettavien ilmasto- ja resurssiviisaustoimien mittareita ja seurantaa. Tässä kehitystyössä keskeistä on myös toimialojen sitouttaminen ja osaamisen varmistaminen tavoitteiden asettamiseen ja mittarien tunnistamiseen talouden suunnittelussa sekä toimenpiteiden seurantaan.

Joensuu

Joensuussa nykytilan arviointi tuotti useita kehityskohtia. Taloussuunnitelmavaiheessa ei ole aiemmin ollut erikseen ilmastotavoitteita. REETTA-hankkeessa kaupungissa laaditaan ilmastobudjetti ja tuodaan ilmastotoimenpiteet näkyväksi osaksi talouden vuosisuunnittelua.

Ilmastoasioita käsitellään toimintakertomuksen ympäristöosiossa, mutta ei kattavasti. Nyt tavoitteena on kehittää ilmastotavoitteiden ja -toimenpiteiden seurantaa ja raportointia kokonaisuutena.

Hankintojen strategista johtamista, eikä erillistä hankintojen ilmastovaikutusten tarkastelua ole. Tätä aiotaan kehittää osana kaupungin ilmasto-ohjelman toteuttamista ja käydä vuoropuhelua hankintatoimen kanssa.

"Jos ei olla perillä siitä, mikä nykytilanne on, ei voi käynnistää muutosta."
Ympäristönsuojelupäällikkö Jari Leinonen, Joensuun kaupunki

FISU Elinvoimaa
resurssiviisaudesta

→ Osa-alueiden arviot ja pohdintaa
vertaisoppimisen paikoista löytyy nykytilan
arvioinnin PowerPoint koosteesta (Fisu Teams)

Hyviä käytäntöjä

Tiekartta

Fisu-verkoston kuntien pitkä ilmastotyö näkyy siinä, että ilmastojohtamisen strateginen perusta arvioitiin kaikissa kunnissa vahvimaksi neljästä osa-alueesta.

Ilmastotavoitteet näkyvät kuntien strategioissa, tavoitteita tarkentaa strategian alainen resurssiviisauden tiekartta tai ilmasto-ohjelma, ja kunnan toimialoilla on vahva omistajuus tiekarttaan ja sen toimenpiteisiin. Nämä lähtökohdat mahdollistavat ilmasto- ja talousjohtamisen kytkennän kehittämisen.

Tiekartasta talousarvioon

Kaikissa arviointiin osallistuneissa kunnissa on jo kehitetty toimintatapoja siihen, että toimialat nostavat omiin talousarvioehdotuksiinsa ilmastotoimenpiteitä.

Hankintojen perusta

Kunnissa on kehitetty hankintastrategioita ja hankintojen ohjeistuksia. Markkinavuoropuheluihin on otettu jonkin verran ilmastonäkökohtia mukaan ja viestitty toimittajille kunnan ilmastotavoitteista.

Vähäpäästöisyyttä edistävien kriteerien käyttömahdollisuutta pyritään melko säännönmukaisesti tarkastelemaan hankinnoissa.

Kehityskohtia

Ilmastotoimien kokonaiskuva ja vaikuttavuus

Toimintatapojen kehittämistä tarvitaan ilmastotoimien kokonaisuuden vaikuttavuuden arviointiin läpi talouden suunnitteluprosessin. Kunnat tarvitsevat uusia keinoja vaikuttavuuden arviointiin johtamisen eri tasoilla.

Vaikuttavuuden arviointia kannattaa vahvemmin toteuttaa jo ilmastotiekartan tasolla toimenpiteiden priorisoimiseksi. Päätöksenteossa on entistä paremmin tarkasteltava, onko vuositasolla ilmastotoimien kokonaisuus riittävä suhteessa tavoitteisiin.

Säännöllinen seuranta eri tasoilla

Kehityskohdaksi nousi muutostarpeisiin reagointi sekä ilmastotyön seurannan vaikutus toiminnan suunnitteluun. Seurannan tarkoitus on varmistaa, ollaanko oikealla polulla ilmastotavoitteita kohti, ja tuottaa kehitysehdotuksia, jotka huomioidaan toiminnan suuntaamisessa.

Kunnissa tarvitaan sekä seurannan käytäntöjen kehittämistä että sopivien mittarien löytämistä johtamisen eri tasoille.

Hankintojen johtaminen ja ilmastotiekartan jalkautus

Hankintojen strateginen johtaminen ja hankintakategoriakohtaisten tavoitteiden hyödyntäminen oli monessa kunnassa alkutekijöissään.

Hankintalinjauksia- tai strategioita on tarpeen vahvemmin peilata kunnan ilmastotiekarttaan ja varmistaa, että ilmastotavoitteet ja tiekartan toimenpidekokonaisuudet tunnistetaan ja viedään käytäntöön hankintojen linjauksissa ja suunnittelussa.

Kuntien vahvuuksia ja kehityskohteita

Li

Hyvät käytännöt

1. Strateginen perusta – Resurssiviisas li tiekartta & toimialojen osallistuminen siihen
2. Ilmastotavoitteet tunnetaan hyvin, myös markkinavuoropuheluissa
3. Hankintojen suunnittelua ennakoidaan osana taloussuunnittelua

Kehityskohdat

1. Budjettiehdotusten ja lopullisen talousarvion toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi
2. Muutostarpeiden käsittely – käsitellään jorjssä muttei toimialoilla
3. Hankinnat & investoinnit: nykytilan & ilmastovaikutusten arviointi, toimintatapojen yhtenäistäminen ja päätöksenteossa ilmastonäkökohdat



Joensuu

Hyvät käytännöt

1. Strategia & tavoitteet: erityisesti ilmasto-ohjelman toimenpiteiden vaikutusten arviointi
2. Konsernin liikelaitoksilla tavoite- & tulossopimukset sis. ilmastoasiat
3. Ilmastotavoitteiden seuranta osavuositarkastusten yhteydessä

Kehityskohdat

1. Hankintojen strateginen johtaminen puuttuu ja investointipäätöksissä ilmastonäkökohdista tieto päättäjiille
2. Ilmastotavoitteet talouden suunnittelussa –kokonaisuus (työn alla jo REETA-pilotissa)
3. Käyttösuunnitelmatoiset ilmastotavoitteet (tulossa ilmastobudjetin myötä)



Jyväskylä

Hyvät käytännöt

1. Seuranta: Mittareita määritelty toimialatason seurantaan. Hallitukselle/valtuustolle laaja raportti resurssivisaustavoitteiden etenemisestä ja päätettäväksi linjaukset tulevasta.
2. Budjettivuoden aikaisiin muutostarpeisiin varataan budjettia.
3. Hankinnat - strategissa & markkinavuoropuheluissa vähähiilisyystavoitteet esillä; kilpailuskaletteri & hankintailait

Kehityskohdat

1. Hankintojen suunnittelu osana talousarviota ja –suunnitelmaa: kilpailutustarpeiden investoinnin suunnittelussa vielä tekemistä
2. Resurssivisaustiekarttan toimenpiteiden vaikutuksia ja vaikuttavuutta ei ole arvioitu
3. Ilmastotoimien ja tavoitteiden tila ei näyttäydä talouden ohjauksen tasolla kehitysvaiheessa. Ohjeistaminen talousarvion laadintaohjeissa ja toimenpiteiden koostaminen talousarviotasolla yhteen (työn alla REETA-pilotissa)



Kuopio

Hyvät käytännöt

1. Toimiala- ja lautakuntatason seuranta: Toimialoilla ja yksiköissä kaukautittain. Resurssivisaustohjelmassa liikennevalon vuorittain(?). Lautakuntatason ja hallitukselle/valtuustolle osavuositarkastuksen yhteydessä.
2. Hankinnat: Ilmastopolitiikassa ohjelmassa on nostettu esiin merkittävimmät kohteet ja sieltä johdetaan toimenpiteet hankintojen toteuttamiseen.
3. Päätäjille huodaan tietoa hankintojen ilmastovaikutuksista. Vaikutusten ennakkoarviointiin veloitetaan.

Kehityskohdat

1. Budjettiehdotusten yhdistely ja tasapainotus: toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi ja riittävyys suhteessa tavoitteisiin.
2. Ilmastotavoitteiden jalkautuminen hankintoihin ja hankintasuunnitelma osana talousarviota (kehittymässä)
3. Konserniohjaus ja yhtiöiden talousarviot: kaikista ei riittävästi tietoa



Lahti

Hyvät käytännöt

1. Strategiakärjet mukaan palvelualueiden kehysneuvotteluihin ja ennen lopullisen talousarvion vahvistamista arvioidaan ilmastotoimenpiteiden vaikuttavuutta (nyt uutena toimintatapana)
2. Hankintojen nykytilaa ja päästövaikutuspotentiaalia analysoitu
3. SECAP-ohjelmasta toimenpiteiden nostaminen talousarvioon

Kehityskohdat

1. Päästövähennysten vaikuttavuutta on arvioitu mutta niiden kytkentää kustannusvaikutuksiin ei ole
2. Toimiala- ja lautakuntatason hallituksessa/valtuustossa toimenpiteiden sekä päästökäytännön säännöllisempi seuranta
3. Hankinnoissa kategoriakohtaisten tavoitteiden määrittely ja koordinoinnin vahvistaminen osana taloussuunnittelua



Riihimäki

Hyvät käytännöt

1. Tilinpäätös ja konserniohjaus: Johdon katselmukset (toimialueet + kaupungin johto), joista kehitysehdotukset
2. Talous- ja toimintasuunnitelmaan nostetaan ilmastotavoitteita edistäviä asioita ja toimenpiteitä eri ohjelmista ja suunnittelusta, jotka tarkentavat tavoitteita
3. Ympäristöpolitiikka ollut pitkään: Laadinta ja päivitys laajasti osallistuva, ohjaa myös tytäryhteisöjä, toimenpideohjelman tavoitteiden mittarit ympäristöraportissa kehitetty pitkälle

Kehityskohdat

1. Resurssivisaustavoitteet talousarvion laadintaohjeissa ja osana talousarviota (työn alla REETA-pilotissa)
2. Talousarvion toimenpiteiden vaikuttavuuden arviointi
3. Hankintojen kokonaisuus: nykytilan arviointi, ilmastotavoitteiden konkretisointi hankintojen käytäntöihin



- Muiden kuntien hyvät käytännöt ja kehityskohteet tarkemmin [nykytilan arvioinnin PowerPoint koosteessa \(Fisu Teams\)](#)
- Kuntien näiden pohjilta valikoimat pilotit listattuna [välitulokoosteessa \(pdf\)](#)

Resurssiviisauden tiekartat



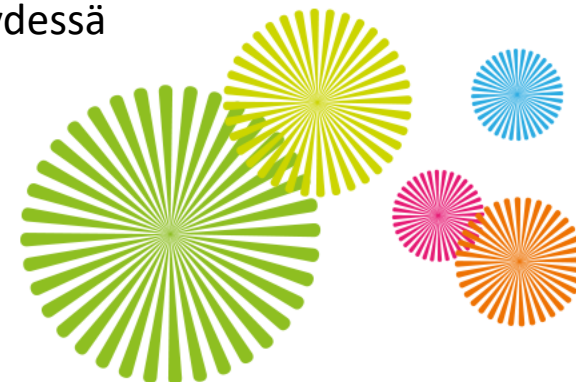
Resurssiviisauden tiekartoista

- Mikä on tiekartan tarkoitus (kartoittaa toimet miten päästä tavoitteisiin jne)
- Miten Fisun verkostossa tiekarttoja on edistetty, mitä tapahtuu tänä vuonna
 - Pidemmän aikavälin suunnitelma ja tavoitteiden + indikaattoreiden työstö
- Ehdotus miten suosittelemme Kemin toimivan
 - (seurataan ja osallistutaan verkostotekemiseen 2025, toteutetaan ja budjetoidaan Kemin oma tiekarttatyö esim. vuodelle 2026/uudelle valtuustolle)
- Konkreettisia esimerkkejä miten muut kunnat tehneet
 - Milloin, milloin päivitykset, miten ohjaavat
 - Omana työnä vai avustetusti (kenen avustamana, Fisun/me/konsultti, mitä maksoi), kuinka suuri työ kunnalle (varatta X määrä resursseja ja työaika)
 - Mitä Fisun ehdottaa/suosittaa miten kannattaa tehdä (eri optiot), suunnilleen paljonko maksaisi jos Fisun palvelukeskus tukisi toteutuksessa

Fisu-kuntien resurssiviisaustiekartat

Kunta	Tiekartan nimi
Forssa	Ekologisen järkivihreyden tiekartta
Hyvinkää	Ekologisen kestävyys tien tiekartta
Ii	Resurssiviisauden tiekartta
Joensuu	Ilmasto-ohjelma
Jyväskylä	Resurssiviisas Jyväskylä 2040
Kemi	<i>*Laatimassa, liittynyt 2025*</i>
Kuopio	Kuopion resurssiviisausohjelma
Lahti	Ympäristöohjelma / Ilmasto-ohjelma / Kiertotalouden tiekartta
Lappeenranta	Ilmasto-ohjelma, EU:n ilmastoneutraalien ja älykkäiden kaupunkien ohjelma, Kiertotalouden tiekartta, LUMO ohjelma
Riihimäki	Resurssiviisas Riihimäki 2030
Siilinjärvi	<i>*Laatimassa, liittynyt 2025*</i>
Turku	Kiertotalouden tiekartta
Vaasa	Energia- ja ilmasto-ohjelma

- Resurssiviisauden tiekartta voi hyvin olla muun niminen, kunnan omista kärjistä lähtien
- Joillain yksi, joillain useampi
- Osa tiekartoista jo vanhentuneita (laadittu verkoston käynnistyessä 10v sitten)
- Joillain staattisempi pidemmän ajan visio, jotkut päivittävät valtuustokausittain, tarkemmilla toimilla
- Monella kunnalla nyt ajankohtaista päivittää tiekartta
- Mietitään yhdessä synergioita esim. Verkstopäivillä ja pidemmän aikavälin suunnittelun yhteydessä



Resurssiviisauden kaistojen tulkinta eri tiekartoissa

Kunta	Energiantuotanto ja -kulutus	Liikkuminen ja yhdyskuntarakenne	Kulutus ja materiaalikierrot	Vedenkäyttö ja luonnonvedet	Ruoan tuotanto ja kulutus	Joku muu teema tai lisäkaista: mikä?	Joku muu teema tai lisäkaista: mikä?
Forssa	X	X	X	X	X	Innovatiiviset ratkaisut ja koulutus	
Hyvinkää	X	X	Jätteet ja materiaalit	X	X	Luonnonvarat ja elinympäristö	Ympäristötietoisuus
Ii	X	X	X	X	X	luonnon monimuotoisuus ja elinympäristö	
Joensuu	Energiantuotanto ja energiatehokkuus	Liikenne ja liikkuminen Päästöt, hiilinielut ja kompensatiot	Kiertotalous ja kestävä kulutus	Kiertotalous ja kestävä kulutus	Kiertotalous ja kestävä kulutus	Ilmastoviestintä, verkostot ja resurssit	Ilmastomuutokseen sopeutuminen ja luonnon monimuotoisuus
Jyväskylä	Vähähiilinen energiantuotanto sekä tehokas energian ja veden käyttö	Kestävä yhdyskuntarakenne ja vähähiilinen rakentaminen Ilmastokestävä liikennejärjestelmä	Resurssiviisas kulutus ja kiertotalous			Ilmastomuutoksen vaikutuksiin varautuminen ja sopeutuminen	Viihtyisä ja monimuotoinen ympäristö Arjen resurssiviisuus ja vastuullisuus
Kemi							
Kuopio	X	X	X	X	X	Hyvinvointia luonnosta	
Lahti	X	X	X	X	X		
Lappeenranta	X	X	X	Erillisiä suojeleohjelmia	X	Kestävyysvahti	
Riihimäki	Hiilineutraali energiantuotanto ja -kulutus	Kestävä liikkuminen ja ekotehokas kaupunkirakenne	Luonnonvarojen kestävä kulutus ja kiertotalous			Monimuotoinen luonto ja viihtyisä elinympäristö	Vastuullinen riihimäkeläinen
Siilinjärvi							
Turku	X	X		X	X	rakentaminen, rakennukset ja asuminen.	Kiertotalouden läpileikkaavat muutostekijät
Vaasa							

Tiekarttojen laadinnan vaihtoehtoja

- Jotkut kunnat laatineet tiekartat Fisun verkoston käynnistyessä n. 2015 osana Fisun verkoston käynnistystyötä, palvelukeskuksen sparraamana, Sitran rahoittamana (ilman erillismaksua kunnalle)
- Hyvinkää ja Riihimäki tilanneet ennen verkostoon liittymistä Sykeltä ja Motivalta kokonaan fasilitoidun tiekartan laadintatyön (päästö- ja indikaattorilaskentaa, suunnitteluapua henkilöstön osallistamiseen ja toimenpidelaadinta-työpajojen fasilitointia) - n. 30t€, 6kk työstö
- Joitain kuntia tuettu myös tarkemmissa sparraustarpeissa, esim. keskittyen indikaattoreihin tai tietyn teeman/asian pohdintaan, hinta laajuudesta riippuen muutamasta tonnista aina siihen laajan työn hintaluokkaan (n. 30t€) asti
- **Voitte hyvin aloittaa työskentelyn omana työnä, ja matalalla kynnyksellä olla yhteydessä jos jossain teemassa kaivataan tarkemmin tukea/sparrausta**

Fisu-verkoston vuosi 2025

- Kysely tulossa pidemmän aikavälin suunnittelun tueksi
- (Tiedoksi tiistaina 11.3. 10v juhlavuoden viestintätyöpaja)
- **Ke-To 9.-10.4. verkoston kevätpäivät & neuvottelukunnan työ (Hyvinkää)**
 - Pidemmän aikavälin tavoitteet, suunnitelma ja toimenpiteet
- To 5. kesäkuuta 2. työpaja pidemmän aikavälin suunnitteluun
- Ke 10.9. neuvottelukunnan kokous (Teams); asialistalla pidemmän aikavälin suunnitelma
- **Ti 23.9. Verkoston 10v-juhlatilaisuus Jyväskylässä**
- **Ke 24.9. syksyn verkostopäivä Jyväskylä**
 - Julkistetaan pidemmän aikavälin suunnitelma
- (Neuvottelukunnan varakokous 6.11. jos muuta päätettävää)